

پيدايش جشن نوروز

در ادبيات فارسی جشن نوروز را، مانند بسیاری دیگر از آیین ها، رسم ها، فرهنگ ها و تمدن ها به نخستین پادشاهان نسبت می دهند. شاعران و نویسندگان قرن چهارم و پنجم هجری، چون فردوسی، منوچهری، عنصری، بیرونی، طبری، مسعودی، مسکویه، گردیزی و بسیاری دیگر که منبع تاریخی و اسطوره ای آنان بی گمان ادبیات پیش از اسلام بوده، نوروز و برگزاری جشن نوروز را از زمان پادشاهی جمشید می دانند، که تنها به چند نمونه و مورد اشاره می شود

جهان انجمن شد بر تخت اوی
به جمشید بر گوهر افشاندند
سر سال نو هر مز فرودین
به نوروز نواش گیتی فروز
بزرگان به شادی بیاراستند
می و رود و رامشگران خواستند

محمد بن جریر طبری نوروز را سر آغاز دادگری جمشید دانسته :

جمشید علما را فرمود که آن روز که من بنشستم به مظلّم، شما نزد می
باشید تا هر چه در او داد و عدل باشد بنمایید، تا من آن کنم. و آن روز که به
مظلّم نشست روز هر مز بود از ماه فروردین. پس آن روز رسم کردند.
ابوریحان بیرونی پرواز کردن جمشید را آغاز جشن نوروز می داند : چون
جمشید برای خود گردونه بساخت، در این روز بر آن سوار شد، و جن و شیاطین
او را در هوا حمل کردند و به یک روز از کوه دماوند به بابل آمد و مردم برای
دیدن این امر به شگفت شدند و این روز را عید گرفته و برای یادبود آن روز
تاب می نشینند و تاب می خورند.

به نوشته گردیزی، جمشید جشن نوروز را به شکرانه این که خداوند " گرما
و سرما و بیماری و مرگ را از مردمان گرفت و سیصد سال بر این جمله بود "
برگزار کرد و هم در این روز بود که " جمشید بر گوساله ای نشست و به سوی
جنوب رفت به حرب دیوان و سیاهان و با ایشان حرب کرد و همه را مقهور کرد.
" و سرانجام خیام می نویسد که جمشید به مناسبت باز آمدن خورشید به برج
حمل، نوروز را جشن گرفت : سبب نهادن نوروز آن بوده است که آفتاب را دو
دور بود، یکی آنکه هر سیصد و شصت و پنج شبان روز به اول دقیقه حمل باز
آمد و به همان روز که رفته بود بدین دقیقه نتواند از آمدن، چه هر سال از مدت
همی کم شود؛ و چون جمشید، آن روز دریافت (آن را) نوروز نام نهاد و جشن
و آیین آورد و پس از آن پادشاهان و دیگر مردمان بدو اقتدا کردند.

در خور یادآوری است که جشن نوروز پیش از جمشید نیز برگزار می شده
و ابوریحان نیز، با آنکه جشن را به جمشید منسوب می کند، یاد آور می شود
که، " آن روز را که روز تازه ای بود جمشید عید گرفت؛ اگر چه پیش از آن
هم نوروز بزرگ و معظم بود ". گذشته از ایران، در آسیای صغیر و یونان،
برگزاری جشن ها و آیین هایی را در آغاز بهار سراغ داریم. در منطقه لیدی و
فری ژی، براساس اسطوره های کهن، به افتخار سی بل، الهه باروری و معروف به
مادر خدایان، و الهه آتیس جشنی در هنگام رسیدن خورشید به برج حمل و هنگام
اعتدال بهاری، برگزار می شد. مورخان از برگزاری آن در زمان آگوست شاه در
تمامی سرزمین فری ژی و یونان و لیدی و آنتولی خبر می دهند. به ویژه از
جشن و شادی بزرگ در سه روز ۲۵ تا ۲۸ مارس (۴ تا ۷ فروردین) .

صدرالدین عینی درباره برگزاری جشن نوروز در تاجیکستان و بخارا (ازبکستان) می نویسد: ... به سبب اول بهار، در وقت به حرکت در آمدن تمام
رستنی ها، راست آمدن این عید، طبیعت انسان هم به حرکت می آید. از این
جاست که تاجیکان می گویند : " حمل، همه چیز در عمل ". در حقیقت این عید
به حرکت آمدن کشت های غله، دانه و سر شدن (آغاز) کشت و کار و دیگر
حاصلات زمینی است که انسان را سیر کرده و سبب بقای حیات او می شود. وی
در جای دیگر می گوید : در بخارا " نوروز " را عید ملی عموم فارسی زبانان
است، بسیار حرمت می کردند. حتی ملای دینی به این عید که پیش از اسلامیت،
عادت ملی بوده، بعد از مسلمان شدن هم مردم این عید را ترک نکرده بودند،
رنگ دینی اسلامی داده، از وی فایده می بردند. از آیت های قرآن هفت سلام
نوشته به " غولونگ آب " که خوردن وی در نوروز از عادت های ملی پیش
تره بوده، تر کرده می خوردند. ولی برگزاری شکوهمند و باورمند و همگانی این
جشن در دستگاه های حکومتی و سازمان های دولتی و غیر دولتی و در بین همه
قشرها و گروه های اجتماعی، بی گمان، از ویژگی های ایران زمین است، که با

وجود جنگ و ستیزها، شکست ها و دگرگونی های سیاسی، اجتماعی، اعتقادی،
علمی و فنی، از روزگاران کهن پا بر جا مانده، و افزون بر آن به جامعه ها و
فرهنگ های دیگر نیز راه یافته است؛ و در مقام مقایسه، امروز جامعه و کشوری
را با جشن و آیین چندین روزه ای، که چنین همگانی و مورد احترام و باور
خاص و عام، فقیر و غنی، کوچک و بزرگ و بالاخره شهری و روستایی و
عشایری باشد، سراغ نداریم.

روزها یا ماه جشن نوروز

مدت برگزاری جشن هایی چون مهرگان، یلدا، سده و بسیاری دیگر، معمولاً یک
روز (یا یک شب) بیشتر نیست. ولی جشن نوروز، که درباره اش اصطلاح "
جشن ها و آیین های نوروزی " گویاتر است، دست کم یک یا دو هفته ادامه
دارد. ابوریحان بیرونی مدت برگزاری جشن نوروز را، پس از جمشید یک ماه می
نویسد :

چون جم در گذشت، پادشاهان همه روزهای این ماه را عید گرفتند. عیدها را
شش بخش نمودند : ۵ روز نخست را به پادشاهان اختصاص دادند، ۵ روز دوم را
به اشراف، ۵ روز سوم را به خادمان و کارکنان پادشاهی، ۵ روز چهارم را به
ندیمان و درباریان، ۵ روز پنجم را به توده مردم و پنجم ششم را به برزیگران.
کمیسر در سفرنامه خود آورده که، در زمان شاه سلیمان صفوی، مهمانی ها،
تفریح و جشن های نوروز در میدان های عمومی تا سه هفته طول می
کشید. " درو ویل " مدت تعطیلی جشن نوروز را در زمان فتحعلشاه دو هفته می
نویسد. ولی برگزاری مراسم نوروزی امروز، دست کم از پنجه و " چهارشنبه
آخر سال " آغاز و در " سیزده بدر " پایان می پذیرد.

رسم ها و آیین های نوروزی که از روزگاران کهن برگزاری آن ها از نسلی
به نسل بعد به ارث رسیده، به ناگزیر با دگرگونی شیوه های زندگی، تکنولوژی
های صنعتی و ماشینی، سازمان های اداری، شغل ها، قانون ها، وسایل ارتباط
جمعی جدید - چنان که خواهیم دید - بدون آنکه هویت خود را از دست
بدهد، تحول یافته است.

پنجه (ختمه مسترقه)

بنابر سال نمای کهن ایران، هر یک از دوازده ماه سال سی روز است و پنج
روز باقی مانده سال را پنجه، پنجک، ختمه مسترقه، پیتک(در زبان و تقویم
مازندرانی) یا بهیزک (در روز شمار زردشتیان) گویند. ابوریحان درباره پنجه
می نویسد :

... در یک از ماه های فارسی سی روز است و از آن جا که سال حقیقی
سیصد و شصت و پنج روز است، پارسایان پنج روز دیگر سال را " پنجی " و "
اندرگاه " گویند. سپس این نام تعریب شده و " اندرگاه " گفته شد و نیز این
پنج روز دیگر را روزهای مسترقه نامند، زیرا که در شمار هیچ یک از ماه ها
حساب نمی شود

این پنج روز را که همزمان با یکی از شش " گهنبار " است، جشن می
گرفتند. مراسم پنجه تا سال ۱۳۰۴، که تقویم رسمی شش ماه اول سال را سی و
یک روز قرار داد، برگزار می شد.

برگزاری جشن ختمه در بین همه قشرهای اجتماعی رواج داشت. به طوری
که در ۱۳۱۱ هجری قمری مردی نیک اندیش در هزینه کردن درآمد موقوفه
خود، در استرک کاشان، سفارش می کند که : " ... بقیه منافع وقف را هر ساله
برنج اتباع نموده از آخر ختمه مسترقه به تمام اهالی استرک وضع و شریف
ذکور و اناث، صغیر و کبیر بالسویه برسانند ". در گاهشماری تبری، که نوروز
در مرداد ماه برگزار می شد، مراسم پنجه، در دوره صفویه، همزمان با جشن و
روز آب پاشان بود : ... و حضرت اعلی شاهی ظل الهی، به دستور ولایت
بهشت آسای مازندران کامیاب دولت بودند، و چون فصل نشاط افزای بهاری
سپری گشته، هوای آن دیار رو به گرمی نهاد، اراده تماشای جشن و سرور پنجه
که معناد مردم گیلان است از خاطر خطیر سر زد. رسم مردم گیلان است که در
ایام ختمه مسترقه هر سال که به حساب اهل تنجیم آن ملک، بعد از انقضای سه
ماه بهار قرار داده اند، و در میانه اهل عجم روز آب پاشان است؛ بزرگ و
کوچک و مذکر و مؤنث به کنار دریا آمده، پنج روز به سور و سروری می پردازند
و همگی از لباس تکلیف عربان گشته، هر جماعت با اهل خود به آب درآمده، با
یکدیگر آب بازی کرده، و بدین طرب و خرمی می گذرانند و الحق تماشای
غریبی است.

يک سند تاريخی

ترجمه ادیک باغداساریان

آرتم اوهاجانجیان در جلد نهم از مجموعه اسناد تاریخی وین زیر عنوان:
Osterreich-Armenien, Faksimilesammlung
diplomatischen Artentucke, Band IX, 1918 Wien, SS 6331-6332.

یک سند جالب توجه تاریخی ارائه می دهد که ترجمه آن از نظر خوانندگان گرامی می گذرد. این سند بر پایه اعلامیه سفیر وقت ایران توسط وزارت امور خارجه دولت اتریش- مجارستان تنظیم گردیده است. در این سند، دولت ایران به خاطر نام "جمهوری آذربایجان" اعتراض خود را اعلام داشت زیرا نام آذربایجان از استان آذربایجان ایران اخذ شده است که تنها منطقه جغرافیایی قابل قبول تحت این نام تلقی می گردد. اختلاف ترک تاتار با انهدام اقوام و مردمان منطقه و یا اخراج آنان از سرزمین های پدیری خود، نه تنها اراضی و مایملک آنان را غصب کردند که در صدد غصب نام و نشان ایشان برآمدند. در نام کذب "جمهوری آذربایجان" دانشمندان چندی اظهار نظر کرده اند از جمله پرفسور و. باتولد و پرفسور عنایت الله رضا. برای آگاهی بیشتر از جزئیات امر به آثار این دو که به زبان های فارسی، ارمنی و روسی چاپ شده اند مراجعه فرمایید.
سیر آتی رویداد ها بویژه عملکرد دولت باکو در قبال استان آذربایجان، نشان داد که نگرانی دولت وقت ایران بی پایه و اساس نبود.

شماره ۳۳۲۰

وین، ۱۲ ژوئیه ۱۹۱۸

کفیل سفارت ایران طی بازدید خود اعلام داشت که دولت متبوع خود اطلاع یافته است که دولت ترکیه اخیراً با سه یا چهار جمهوری قفقاز در باطوم پیمان صلح امضاء کرده است.

در خصوص مفاد مربوط به اراضی مندرج در این پیمان، دولت ایران این حق را بر خود فرض می داند که در باره سرزمینی اعلام نظر کند که به کشور ایران تعلق دارد، لذا هم اکنون دولت ایران در باره این موضوع اعتراض خود را اعلام می کند زیرا یکی از دولت های تازه تاسیس، خود را "جمهوری آذربایجان" نامیده است.

نام " آذربایجان" به یکی از استان های ایران تعلق دارد که در حال حاضر در قبال ولیعهد کشور از تعهدات ویژه ای برخوردار می باشد.

این امر قابل قبول نیست که یک دولت تازه تاسیس نام خود را از یک استان کشور همجوار یعنی استان یاد شده ایران اقتباس نماید.

دولت ایران امیدوار است که جنابعالی نیز نقطه نظرات یاد شده را از طرف دولت قیصر (یعنی اتریش - مجارستان) اعلام خواهید فرمود.

به نقل از نشریه "آیران نامه" چاپ ایروان

وزیر خارجه ارمنستان: ایران نقش سازنده و متوازنی

در قفقاز دارد

برلین - "ادوارد نعلبندیان" وزیر امور خارجه ارمنستان گفت: نقش ایران در منطقه قفقاز سازنده و متوازن است و دو کشور روابط خوبی در زمینه های مختلف بویژه اقتصادی دارند. وی نشست دربرلین با عنوان "ارمنستان، همسایگان و حرکت های جدید" با اشاره به اینکه بین دو کشور طرح های مشترک زیادی به ویژه در زمینه انرژی و حمل و نقل تحقق یافته است، افزود: در آینده نیز طرح های یگری در این بخش ها اجرا می شود. وزیر امور خارجه ارمنستان همچنین افزود: تمام مسایل مرتبط با ایران باید از طریق مذاکرات و مسالمت آمیز حل شوند.

نعلبندیان درباره اهدای مدرک دکترای افتخاری به محمود احمدی نژاد از سوی دانشگاهی در ارمنستان گفت: ایشان رییس جمهوری کشور همسایه ما است که رابطه خوبی نیز با ایران و مقامات آن داریم. وی در باره نقش تهران در منطقه قفقاز افزود: نقش ایران در بحران قره باغ نیز سازنده است و تهران علاقه مند به ایجاد ثبات و امنیت در جنوب قفقاز می باشد. وزیر امور خارجه ارمنستان در باره گسترش همکاری انرژی ارمنستان با روسیه و ایران نیز گفت: این همکاری بسیار مهم است. در اینگونه طرح ها باید کشورها را درگیر کرد، نه اینکه از آنها خارج شوند.

تمایل ارمنستان برای خرید خوراک پتروشیمی از ایران

تهران -مدیر کل اروپا، آمریکا و همسایگان دریای خزر معاونت امور بین الملل و بازرگانی وزارت نفت از تمایل ارمنستان برای خرید خوراک پتروشیمی از ایران خبر داد. به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا به نقل از شبکه اطلاع رسانی وزارت نفت، "حسین اسماعیلی شاه میرزایی" در این باره اظهار داشت، یک هیات ارمنستانی قرار است به زودی برای مذاکره درباره خرید خوراک پتروشیمی به ایران سفر کند. وی از گشوده شدن فصل جدید روابط میان ایران و ارمنستان در حوزه انرژی خبر داد و گفت: ارمنستان تمایل بسیاری برای گسترش روابط با ایران به ویژه در حوزه انرژی دارد و هم اکنون گاز ایران در قبال تهاتر برق، به این کشور صادر می شود. این مقام وزارت نفت درباره ابراز تمایل ارمنستان برای تامین خوراک یکی از واحدهای پتروشیمی خود از ایران گفت: این واحد پتروشیمی در شهر ایروان واقع شده است و هم اکنون با ۱۵ تا ۲۵ درصد ظرفیت، کار می کند و خوراک آن از مجتمع پتروشیمی اصفهان تامین می شود. وی با بیان این که ارمنستان تمایل دارد دیگر واحدهای این مجتمع را با تامین خوراک از ایران راه اندازی کند، افزود: با سفر هیات ارمنستانی به ایران برای مذاکره در این باره، ایران نیز ظرفیت خود را برای تامین خوراک مورد نیاز پتروشیمی ارمنستان ارزیابی خواهد کرد.

اردوغان: یکصد هزار ارمنی به طور قاچاق در ترکیه

اقامت دارند

آنکارا - "رجب طیب اردوغان" نخست وزیر ترکیه در انگلستان در واکنش به اقدام پارلمان برخی از کشورهای غربی به خاطر شناسایی حوادث ۱۹۱۵ به عنوان نسل کشی ارامنه گفت: حدود ۱۰۰ هزار ارمنی به طور قاچاق در ترکیه زندگی می کنند که در صورت لزوم ترکیه می تواند این افراد را به ارمنستان بازگرداند.

به گزارش ایرنا، به نقل از مطبوعات ترکیه، اردوغان این مطلب را دیشب در حاشیه دیدارهای خود در لندن در گفت و گوی اختصاصی با بخش ترکی "بی بی سی" عنوان کرد. گفت و گوی اردوغان با بی بی سی با عنوان "ترکیه می تواند ۱۰۰ هزار ارمنی را اخراج کند".

برگ اشتراک ماهنامه لويس

اشتراک ۶ ماه ۳/۰۰۰ تومان

اشتراک یک سال ماه ۶/۰۰۰ تومان

نام: نام خانوادگی تلفن:

نشانی:

لطفاً مبلغ اشتراک یا کمکهای مالی خود را به حساب شماره ۱۴۰۶۸۶۴۹۲ بانک تجارت مجیدیه شعبه سه راه ارامنه، بنام ادیک باغداساریان واریز و رسید آن و این برگ اشتراک را به تهران صندوق پستی ۹۴۸۸-۱۵۸۷۵ ارسال نمایید.